

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.2

Szerző:

Baldor Miklós

Cím:

Főváros a Lloyd-épület

Idő

1928

Forrás:

Magyar Hírlap

Személy

Bp

(Hely)

1928. 9. 12.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

I

Százéves a Lloyd-épület

Most mult százesztendő az a dunaparti árkádos nagy sárga ház, melynek alighanem minden utógondolat nélkül fordít hátát a Deák Ferenc szobra. A Lloyd-palota tehát jubilál és bizony-bizony megérdemelte volna a pesti kereskedőktől, hogy egy kicsit megünnepeljék, egy kissé gazsuláljanak neki. Elvégre is ez a vastagfalú kétemeletes ház volt a szülőháza ezelőtt száz esztendővel a magyar kereskedelemnek. Addig a magyar kereskedelem a híres pesti országos vásárokon bonyolódott le. Ezek a pesti országos vásárok a magyar föld kincseit, búzáját, dohányát, marháját, gyapjút árulták: az osztrák sógor pedig idehozta a bécsi fabrikációkat. Elvitte a marhát, elvitte a gyapjút, meg a búzát és drágán adta el a pesti vásáron a maga iparcikkeit. A magyar kereskedelem hosszú-hosszú ideig nem is volt egyéb, mint az osztrák portéka közvetítője. A magyar kereskedelem csak akkor tett szert egy kis önállóságra, akkor kezdett tollasodni, amikor a pesti kereskedők és kalmárok grémiuma elhatározta, hogy házat épít. Ehhez a házhoz még 1820-ban megvették a telket 55.876 váltóforinton. A házépítéshez azonban csak 1827-ben fogott hozzá Hild József, a híres építész. Még ugyanabban az esztendőben fölhúzták a háza a tetőt is; nagyjából be is fejezték az építkezést 1828 közepére. Mivel pedig József nádor az építkezés megindítása idején a pozsonyi diétán volt elfoglalva: az alapkövetélt akkorra halasztották, mikorára a nádor visszaérkezett Budára.

Nagy cécó mellett ment végbe az alapkövetés, amelyen a nádoron kívül résztvett

Ferdinánd főherceg is, a trónörökös. Ott volt az udvari kamara elnöke: gróf Zichy Károly, ott volt a magas tábornoki kar, a királyi városi biztos: Mérey, Boráros János, Pest ideiglenes polgármestere, ott volt a pestmegyei alispán, továbbá Lenhossék, az ország főorvosa. Ott voltak végül a kereskedő-grémium tagjai, a **magisztrátus és a választott**

polgárság. A mai Ferenc József téren — amelyet akkor még „Rak-piacnak“ hívtak — az Eszterházy-ezred volt felállítva és török muzsika zenélt, miközben a felségek és a magas uraságok az ünnepélyre megérkeztek. Nagy dikciók is voltak, **Boráros János** polgármester kezdte, természetesen ékes deáknyelven, a nádor folytatta, szintén deákul. Majd a kereskedőség nevében Liedemann Sámuel János beszélt németül, mert a kereskedőség akkoriban még nemigen ismerte a magyar szót. A ceremóniának nem volt se vége, se hossza. Végül aztán mégis befalazták az urnaszerű „alapkövet“, mely magába zárja azt az iratot, amelyen el van mondva a palota alapításának a története. Ugyancsak az urnában helyezték el az akkori időknek egy-egy pénzfajtáját. Mivel zavarosak voltak akkor az idők, sokfajta volt a pénz is, úgyhogy egy bankjegy, egy váltójegy, egy előlegezési jegy, egy császárkirályi arany, egy ezüst császár-királyi talér vagy kétförintos, egy ezüst huszas, ezüst tizes, egy ezüst garas, egy egész és fél ezüst rőzkrajcár került bele a befalazott perselybe.

Száz esztendő óta aztán e körül a ház körül tülekedett, nőtt Magyarország kereskedelmi élete. Azt lehet mondani, hogy ebből a házból indult el a magyar kereskedelem karrierje. Ebben a házban alapították meg a „börzsepitvar“-t is, a mai tőzsdéapját. A kereskedőgrémium háza adott szálást egy időre a Nemzeti Kaszinónak. A Kereskedelmi Bank is itt kezdte meg működését. Volt idő, mikor a Lloyd-palota dísz-

termében tanácskoztak a főrendek; ebben a házban szerkesztették hosszú ideig a *Pester Lloyd*-ot is. Az ötvenes években ide hurcolkodott a Lloyd-kaszinó is, de ennek a háznak a legnevezetesebb lakója mégis csak a szabadelvű párt volt.

A hatvanas évek elején a Deák-párt lakott a Lloyd-palota nagy elsőemeleti, üvegverandás termeiben. Híres volt ez a veranda, az előkelő politikusok, miniszterek és a szabadelvű párt vezetéi innen dikciózta le a népek és 67-ben erről az üveges erkélyről nézte végig Erzsébet királyné, hogy Ferenc József a koronázó-dombon miképpen **leszi meg a négy vágást a világ négy tája**

felé. 75-ben, a fúzió után ide vonult be Tisza Kálmán is és itt élte le mozgalmában és változatokban gazdag életét a szabadelvű párt egészen addig, amíg Tisza István alatt, 1905-ben, a híres téli választás alkalmával a szabadelvű párt csillaga le nem áldozott. Évtizedeken keresztül csinálták az ország politikát a Lloyd-épület öreg falai között. Kormányok és karrierek születtek itt és kormányok, meg karrierek törték le a Ferenc József téri nagy sárga házban. Innen igazgatták azt a tizenhétmillió lelket számláló nagy országot, melyből a világháború után olyan kicsi ország lett.

Dehát minden mulandó. Elmúlt a szabadelvű párt és meghaltak azok a fényes nevű emberek, akik ennek a pártnak olyan hosszú időn keresztül vezetéi voltak. A híres grémium, mely száz esztendővel ezelőtt palotát épített, eladta a házat egy biztosító-intézetnek. Az alapítók nevére ma már alig emlékszik valaki. Vagy ki tudja, hogy valamikor milyen szerepet játszott a pesti kereskedelem életében Liedemann Sámuel János vagy Kappel Frigyes, a bankár, Lónyay Menyhért apósa, Valeró Antal, a selyemfabrikás, Malvieux Keresztély, vagy Appiano.

Sartory János Gyögyről csak annyit tudunk, hogy a fia valamikor igazgatója volt a Kereskedelmi Banknak és ő fenyegette meg a pesti kereskedőket azzal, hogy: „majd leszoktatom én magukat a váltóbenyújtásról“. A pesti börze, amely végigélte az 1869. évi válságot, a 73-as bécsi krachot, a Bontoux-krízist, meg a többi válságot: szintén otthagya a Lloyd-házat. Ma a szabadságtéri díszes palotában veszik és adják a magyar jobberék a Magyar Hitelt és a Ganzot, meg a papírbúzákat. Folyton panaszkodnak és várják az új konjunktúrát. Ezekre mondta egyszer a rabbiszeminárium egyik tudós igazgatója:

— A gazdag zsidóknak két speciális betegsége van: az egyik a cukorbetegség, a másik az a félelem, hogy éhen fognak meghalni...

Mit törődnek azzal a maiak, hogy százesztendő lett a Lloyd-palota, amelyben a magyar kereskedelem megszületett!

Pápaszem.